

**Politiek akkoord tussen
Federaal Minister voor Ontwikkelingssamenwerking, de Heer C. Michel,
en de Vlaamse Universiteiten (VLIR) en de Franstalige Universiteiten (CIUF)
m.b.t. de universitaire ontwikkelingssamenwerking – partim zuid**

1. Inleiding

1.1. Historiek

Sinds 2008 zijn de Belgische universiteiten, als onderdeel van de indirecte ontwikkelingssamenwerking, uitgenodigd door de federale minister voor ontwikkelingssamenwerking, de heer C. Michel, om na te gaan hoe ze de vijf basisprincipes van de Verklaring van Parijs (eigenaarschap, afstemming, harmonisering, resultaatgericht beheer, en wederzijdse verantwoordelijkheid) kunnen toepassen in de universitaire ontwikkelingssamenwerking, met het oog op het verhogen van haar doeltreffendheid. Bovendien wenst de minister ondermeer op basis van de aanbevelingen van OESO-DAC de Belgische ontwikkelingssamenwerking verder te moderniseren bij middel van verhoogde concentratie van de indirecte samenwerking en een verhoogde complementariteit en synergie binnen het geheel van de samenwerking.

VLIR-UOS en CUD zijn bereid zich in te schrijven in de door de minister beoogde modernisering van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, die gebaseerd is op verhoogde geografische concentratie, complementariteit en synergie binnen het geheel van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, in een poging te komen tot een verhoogde hulpdoeltreffendheid, en een verhoogde kwaliteit en impact van de ontwikkelingsinterventies.

1.2. Universiteiten, respectvolle partners in kwaliteitsvolle ontwikkelingssamenwerking

Universitaire ontwikkelingssamenwerking (UOS) bestaat in grote mate uit initiatieven die, gebaseerd op het wetenschappelijk initiatiefrecht, uitgaan van academici in noord en zuid, en vanuit hun gezamenlijke wil tot samenwerking. Op die manier worden complementaire competenties, uit noord en zuid, ingezet voor ontwikkelingsdoelstellingen. De specificiteit van de universitaire ontwikkelingssamenwerking bestaat uit het op- en uitbouwen van duurzame *partnerschappen* ("samenwerking", geen hulp of technische assistentie), vertrekkend vanuit een gemeenschappelijk belang, en gebaseerd op een vrijwillige maar deskundige inzet van academici. Op vragen vanuit het zuiden, wordt getracht een antwoord te geven, vanuit relevante expertise, competenties en interesse vanwege de Belgische academische gemeenschap¹. Specifiek voor UOS is het langetermijnperspectief van de samenwerking.

Competitieve oproepen en selectie, met ruimte voor wetenschappelijk initiatiefrecht, zijn eigen aan het universitaire bestel, waar ook ter wereld. Bij selectie van UOS-projecten wordt rekening gehouden zowel met ontwikkelingsrelevantie als met andere wetenschappelijke kwaliteitscriteria,

¹ Het Vlaams hogeronderwijslandschap is erg divers. Momenteel wordt bekeken hoe ook de Vlaamse hogescholen, veel meer dan vroeger, kunnen worden ingezet voor UOS, vanuit hun specificiteit in mandaat, profiel, wijze van werken en partnerschappen, en vanuit hun complementariteit t.o.v. de universiteiten. Hierbij zal rekening worden gehouden met de specificiteit en mogelijke meerwaarde van de hogescholen in het geheel van VLIR-UOS, maar tevens met de randvoorwaarden die eerst moeten zijn vervuld vooraleer een dergelijke ontwikkelingsrelevante en kwaliteitsvolle inzet mogelijk zal zijn. Aan Franstalige zijde moet de discussie over de integratie van de hogescholen nog gelanceerd worden.

VLIR-UOS en CUD zijn organisaties die ten dienste staan van de universiteiten, in noord en zuid, bij wijze van de ontwikkeling en het beheer van een beleidskader dat zorgt voor selectie en uitvoering van academische projecten waarbij de ontwikkelingsnood in het zuiden wordt gematcht met competenties, interesses en wil tot samenwerking van de universiteiten uit het noorden.

De universiteiten erkennen hun rol als ontwikkelingsactoren in hun land en regio, in noord en zuid, met de millenniumdoelstellingen als algemeen objectief. Ze delen de continue zorg voor een grotere doeltreffendheid in de universitaire ontwikkelingssamenwerking, zoals geconcretiseerd in de Verklaring van Parijs, en zijn bereid hun werking hierop af te stemmen, in zoverre verenigbaar met hun mandaat en wijze van functionering.

1.3. Nieuwe kaderovereenkomst

Voorliggende tekst zal de basis vormen, samen met een nog op te stellen tekst over het beurzen- en noordactiesbeleid, van een nieuwe kaderovereenkomst, af te sluiten tussen de federale overheid, de VLIR en CIUF.

De rol van de Stuurgroep m.b.t. het geheel van de universitaire ontwikkelingssamenwerking, zal beschreven worden in deze nieuwe kaderovereenkomst.

2. Basisprincipes van het politiek akkoord m.b.t. de universitaire ontwikkelingssamenwerking – partim zuid

2.1. Programmatiecyclus

Met ingang van 2013 zal worden gewerkt met strategische programma's van 6 jaar, onderverdeeld in twee actieplannen van 3 jaar. De overheid waarborgt het budget voor de periode van een actieplan.

2.2. Geografische concentratie

- Het eerste strategisch programma (2013-2018) is, voor elk van de universitaire koepelorganisaties, geografisch geconcentreerd op maximum 20 partnerlanden, waarvoor elk een landenstrategie zal worden uitgewerkt, vertrekkende vanuit de rol van de lokale partners (hogeronderwijsinstellingen) in de ontwikkeling van hun land of regio.

Er kan ook een regionaal perspectief worden gehanteerd, gelet op het feit dat bij uitstek internationale wetenschappelijke samenwerking multilateraal, en niet bilateraal, van insteek is. Zuid-zuid- of regionale samenwerking blijven mogelijk, waarbij gewerkt wordt met een partner in één van de 20 prioritaire landen die als piloot van het regionaal netwerk functioneert, met instellingen in andere landen in een satellietfunctie.

- VLIR-UOS en CUD verbinden zich ertoe om binnen het eerste strategisch programma in minimum 7 gezamenlijke landen een landenstrategie te ontwikkelen. In de loop van het tweede actieplan zal geëvalueerd worden of er kan gestreefd worden naar het ontwikkelen van een landenstrategie in 10 gezamenlijke landen.
- Binnen dit strategisch programma zullen 70% van de middelen aangewend worden voor universitaire samenwerking binnen de partnerlanden van de Belgische bilaterale samenwerking. Dit percentage zal maximaal moeten nagestreefd worden in het eerste actieplan (tenminste 60%) en definitief moeten bereikt zijn bij de start van het tweede actieplan.

- Ingeval van wijziging van deze landenlijst, zullen exit scenario's worden ontwikkeld, die rekening houden met de oorspronkelijke engagementen, de tijd nodig om de gecontracteerde doelstellingen te realiseren, en de resultaten van tussentijdse evaluaties.

2.3. Complementariteit en synergie

VLIR-UOS en CUD nemen zich voor om in hun beleid en werking de geografische concentratie in de eigen programma's te verhogen, maar om tevens de complementariteit en synergie met de Belgische bilaterale samenwerking, evenals met andere nationale en internationale actoren, te versterken. Op die manier worden projectgrenzen doorbroken, en worden initiatieven veel meer op mekaar afgestemd, waardoor versnippering afneemt.

VLIR-UOS en CUD bieden aan om hun projectpartners, Belgische en lokale hogeronderwijsinstellingen, in te zetten in hun verschillende rollen, inzonderheid de volgende :

- kritische observatoren en expertisecentra, inzetbaar voor beleidsontwikkeling van o.m. DGOS of andere beleidsactoren, zowel in het noorden als het zuiden;
- wetenschappelijke adviseurs bij projectuitvoering door andere actoren;
- actoren bij zelf geïnitieerde projecten of bij gemengde projecten.

Concreet willen de Belgische universiteiten actief en constructief bijdragen tot het Belgisch ontwikkelingsamenwerkingsbeleid in het algemeen, en de totstandkoming van de Indicatieve Samenwerkingsprogramma's van de Belgische bilaterale samenwerking in het bijzonder. Het is de bedoeling dat effectief met de standpunten van de Belgische en zuiderse universiteiten rekening wordt gehouden bij de uitwerking van de ISP's. DGOS engageert zich ertoe om alle informatie m.b.t. de concentratielanden van de Belgische bilaterale samenwerking over te maken aan VLIR-UOS en CUD.

2.4. Vrije marge

Om te kunnen inspelen op de dynamiek, snelheid van verandering, en functioneringswijze binnen het universitaire bestel en in de wereld van ontwikkelingssamenwerking, wordt een vrije marge voorzien van 6% binnen de enveloppe voor zuidprogramma's. Het percentage kan vanaf 2016 op basis van een globale evaluatie van de vernieuwingen in 2015, worden gewijzigd.

Al deze projecten moeten zich onderscheiden op het vlak van excellentie of innovatie, én voldoen aan alle kwaliteitsnormen die gelden voor UOS-initiatieven op het vlak van kwaliteit, ontwikkelingsrelevantie, haalbaarheid, doelgerichtheid en duurzaamheid.

Deze projecten kunnen vallen, zowel binnen de vastgelegde lijst van 20 partnerlanden, als erbuiten.

2.5. Oproepen

Er wordt gewerkt op basis van het systeem van competitieve oproepen en selectie. Dit systeem garandeert enerzijds maximale kwaliteit van de projectvoorstellen, precies door die interuniversitaire en individuele competitie, en anderzijds maximale motivatie van de projectpartners, door het stimuleren van bottom-up initiatieven.

2.6. Resultaatsgericht beheer

VLIR-UOS en CUD engageren zich ertoe om een systeem te conceptualiseren en te implementeren van resultaatsgericht beheer, op alle niveaus, en hiertoe de nodige indicatoren te identificeren die gedegen opvolging en evaluatie moeten mogelijk maken. Ingeval van onvoldoende of gebrekkige resultaten, zullen partnerschappen worden geremedieerd of, waar nodig, voortijdig afgebouwd.

2.7. Budget

De minister waarborgt een verdeling van de middelen over de verschillende kanalen, instrumenten en actoren van de Belgische ontwikkelings samenwerking, die elk van hen in staat moet stellen zijn doelstellingen te realiseren.

Om de modernisering van UOS haar gewenste impact te laten ressorteren, wordt voor het eerste actieplan een jaarlijkse stijging van minimum 3% voor het budget van de universitaire ontwikkelings samenwerking van resp. VLIR-UOS en CUD vooropgesteld.

2.8. Evaluatie van de hervormingen

In 2015, voorafgaandelijk aan het tweede actieplan, zal een evaluatie van de vernieuwingen plaatsvinden onder de verantwoordelijkheid van de Stuurgroep, gericht op mogelijke bijsturing van het programma. In het bijzonder zullen de modaliteiten van de vernieuwing worden geëvalueerd, met name de toepassing van de vrije marge en de concentratie op gemeenschappelijke partnerlanden, naast ook de meerwaarde van de budgetverhoging.

3. Operationalisering van de basisprincipes

3.1. Programmacyclus

De eerste programmacyclus gaat van start in 2013 en bestaat uit een strategisch programma (2013-2018) en een eerste driejarenactieplan (2013-2015).

3.1.1. Strategisch programma

Het strategisch programma omvat voor elk van de universitaire koepelorganisaties de keuze van maximaal 20 partnerlanden.

Voor elk gekozen land zal een landenstrategie worden uitgewerkt, waarbij de prioriteiten van de lokale partners een centrale plaats innemen, en verantwoord worden vanuit de rol van de partners als actoren in het ontwikkelingsproces van het gegeven land of regio. Er zal worden toegelicht hoe de doelstellingen en resultaten aantoonbaar aansluiten bij de ontwikkelingsprioriteiten van het land en de lokale partners.

Het strategisch programma wordt, voorafgaandelijk aan het uitschrijven van oproepen die ermee gepaard gaan, voor advies voorgelegd aan de Stuurgroep. Het wordt samen met het eerste actieplan ter goedkeuring voorgelegd aan de minister.

3.1.2. Actieplannen

De actieplannen worden telkens ingediend ter goedkeuring door de minister en vergezeld van het advies van de Stuurgroep. Een eerste actieplan kan aangeven welke verderzettingen er zullen volgen in het tweede actieplan. Met het tweede actieplan wordt het volledige programma afgesloten.

Indiening eerste actieplan

1. Minimum 85% van het actieplan moet bij indiening reeds ingevuld zijn binnen de landenstrategieën.
2. Maximaal 15% van het actieplan kan nog geprogrammeerd worden in de loop van het actieplan .

3. Minstens 94% van het actieplan moet geprogrammeerd worden conform het strategisch programma en maximaal 6% kan buiten de landenstrategie geprogrammeerd worden, zowel in de 20 partnerlanden als erbuiten.
4. De in 1. voorziene programmering van 85% moet volledig geprogrammeerd worden in het kader van het strategisch programma en de landenstrategieën.
5. De activiteiten en projecten geselecteerd binnen 2. mogen geenszins een looptijd bestrijken die het 6-jarenprogramma overschrijdt.

Indiening tweede actieplan

In 2015 zal een evaluatie plaatsvinden, gericht op mogelijke bijsturing van het programma en op de evaluatie van de modaliteiten van de vernieuwing, met name de toepassing van de vrije marge en de concentratie op gemeenschappelijke partnerlanden.

Projecten en activiteiten die geselecteerd worden voor het tweede actieplan kunnen enkel een looptijd voorzien die het zesjarenprogramma overschrijdt, indien kan aangetoond worden dat zij beantwoorden aan een in het vooruitzicht gestelde strategie voor het volgend zesjarenprogramma.

De invoering van het strategisch zesjarenprogramma en de eraan verbonden actieplannen zal gebeuren volgens de kalender in bijlage.

3.2. Oproepen

Oproepen voor projecten zowel in het kader van het strategisch programma als in het kader van de vrije marge kunnen geprogrammeerd worden naargelang van de noodwendigheid, maar dienen rekening te houden met de volgende beperkingen :

1. oproepen moeten rekening houden met de beschikbare vereffeningskredieten voor het betrokken actieplan en met de te programmeren vereffeningskredieten in een volgend actieplan;
2. oproepen in het kader van de vrije marge kunnen voor het eerste actieplan de 6% van de vereffeningskredieten niet overschrijden. Voor het tweede actieplan is dit percentage afhankelijk gesteld van een evaluatie in 2015;
3. de verdeling van de vereffeningskredieten over de drie jaar van het actieplan zal geprogrammeerd worden in het jaar eraan voorafgaand. Voor het eerste jaar van elk actieplan zal de aanwending van de vereffeningskredieten al voor 100% moeten geprogrammeerd zijn bij indiening van het actieplan, dus mogelijk ook met een gedeelte van de vrije marge;
4. de bij middel van oproepen geselecteerde projecten kunnen nooit over meer dan 2 actieplannen gepland worden. Projecten geselecteerd vanaf het tweede actieplan kunnen slechts doorlopen in een volgend strategisch programma indien zij beantwoorden aan een in het vooruitzicht gestelde invulling van het volgend strategisch programma.

3.3 Rapportering

Vanaf het tweede werkingsjaar zal er een inhoudelijk en financieel verslag ter goedkeuring voorgelegd worden aan de stuurgroep. Voor elk actieplan zal er na afloop een overkoepelend inhoudelijk en financieel verslag ingediend worden. De modaliteiten (timing, vorm,...) van deze verslaggeving zullen vastgelegd worden in de nieuwe kaderovereenkomst.

3.4 Stuurgroep UOS

De Stuurgroep, zijnde het platform voor overleg tussen de overheid en resp. VLIR-UOS en CUD, zal evolueren naar een forum waar, naast beleid en strategie, de jaarlijkse vooruitgang, de resultaten

van de midterm review en van de eindevaluatie aan bod zullen komen, en niet meer het dagelijks beheer van de programma's. Dit wordt toevertrouwd aan VLIR-UOS en CUD.

De rol van de Stuurgroep zal erin bestaan om via een beleidsdialoog de zesjarenprogramma's en de driejarenactieplannen te bespreken en te beoordelen. Daarnaast zal de Stuurgroep instaan voor de opvolging op het vlak van beleid, evaluatie en begeleiding van resultaatgericht beheer. Dit houdt onder meer in dat de Stuurgroep belast zal worden met het toezicht over de oproepen en de weerhouden voorstellen.

De Stuurgroep dient zo te worden samengesteld dat maximaal, binnen het mandaat van de Stuurgroep en met respect voor de prerogatieven van de minister, finale beslissingen kunnen worden genomen, in overleg en zoveel mogelijk in consensus, en vanuit een wederzijds respect voor alle betrokken partijen.

Brussel, 22 april 2010

Prof. P. De Knop

**Rector VUB
Vice - Voorzitter VLIR**

Charles MICHEL

Minister van Ontwikkelingssamenwerking

BIJLAGE: Kalender

Universitaire samenwerking : Programmering van invoering 6 jarenprogramma's en 3 jarige actieplannen

Kalender	Strategisch Programma (94%) en vrije marge (6%)*
2011 september november, december	Vorbereiding en planning van eerste strategisch 6 jarenprogramma Voorleggen strategisch jaarprogramma aan stuurgroep Eerste oproepen ter invulling van strategisch 6 jarenprogramma
2012 oktober november	Selectie projecten in het kader van strategisch programma Definitieve voorlegging van strategisch 6 jarenprogramma en eerste actieplan van 3 jaar aan stuurgroep Indiening strategisch 6 jarenprogramma (2013-2018) en eerste actieplan (2013-2015) met advies stuurgroep
2013	Formele goedkeuring en start uitvoering strategisch programma met eerste actieplan
2014	
2015 mei-juni oktober november	Tussentijdse evaluatie van programma op niveau van modaliteiten en mogelijke bijsturing. Voorlegging tweede actieplan (2016-2018) aan stuurgroep Indiening tweede actieplan (2016-2018) met advies stuurgroep
2016	Formele goedkeuring en start uitvoering tweede actieplan
2017	Evaluatie 6 jarenprogramma Vorbereiding en planning van tweede strategisch 6 jarenprogramma Eerste oproepen ter invulling van tweede strategisch programma
2018 oktober november, december	Selectie projecten in het kader van tweede strategisch programma Definitieve voorlegging van tweede strategisch 6 jarenprogramma en eerste actieplan van 3 jaar aan stuurgroep Indiening tweede strategisch 6 jarenprogramma (2019-2024) en eerste actieplan (2019-2021) met advies stuurgroep

voorbereiding eerste strategisch programma (2013-2018) en eerste actieplan (2013-2015)

uitvoering eerste actieplan (2013-2015) en voorbereiding tweede actieplan (2016-2018)

uitvoering tweede actieplan (2016-2018) en voorbereiding tweede strategisch programma (2019-2024)

* het percentage van de vrije marge zal in 2015 geëvalueerd worden en indien aangewezen zal dit verhoogd, dan wel verminderd worden.